

PERUSRYHMÄ ja KILPAILEMAAN AIKOVAT

- **Koiran koulutus**
- **Peruskoulutuksen tavoitteita**
- **Koulutuksen peruskäsitteitä**
- **Koiran kuntoilu ja kunto**
- **Vinkkejä tottelevaisuusliikkeiden opettamiseen**

KOIRAN KOULUTUS

- Koulutus on päämäärätietoisempaa kuin kasvatus ja yleensä koulutuksen tavoitteista ainakin osa on arkielämän kannalta hieman epämielekkäitä. Koiran kouluttamisesta on hyötyä, sillä sen kautta...
- koirasta tulee yleensä arkielämässäänkin tottelevaisempi (yhteiskuntakelpoisempi)
- koulutus tuo koiran elämään mielekkyyttä (tekemistä, ei vain oleskelua koko elämä)
- koiran ja omistajan suhde paranee ja syvenee yleensä yhteisen harrastamisen kautta

Koulutuksen aloittaminen:

Uusia asioita harjoiteltaessa ne tulisi tehdä rauhallisessa ja mahdollisimman häiriöttömässä paikassa – sisällä kotona tai omalla kotipihalla, joka ei sisällä koiralle häiriöitä. Häiriöharjoituksiin siirrytään, kun koira osaa asian helpossa paikassa.

Aloitettaessa koiran tulisi olla uuden opettamisessa aluksi mahdollisimman hyvässä oppimisvireessä: ei liian väsynyt eikä liian innostunut. Jos koira on luonteeltaan erittäin energinen, kannattaa opettaminen aloittaa esim. ruokailun tai pitemmän lenkin jälkeen. Jos koira puolestaan on luonteeltaan rauhallinen, voi opettamisen tehdä ennen ruokailua tai ulkoiluhetken alkupuolella.

Koulutushetkien tulee olla alussa lyhyitä tuokioita leikin ja muun yhdessäolon lomassa, mieluiten useita kertoja päivässä ja koiraan motivoiden. Harjoituksissa käydessä pitää muistaa tehdä harjoituksia niin vähän ja kunnolla, että koira varmasti tekee ne oikein ja ohjaajaan kaiken huomion kiinnittäen. Harjoitukset pitää aina lopettaa ennen kuin koira väsyä ja sillä on vielä hauskaa. Yhteisharjoituksissa voi vaikka laittaa koiran kehän reunalle tai autoon odottelemaan ja kuuntelee itse ilman koiraan koulutusohjaajan ohjeet. Ei kannata "harjoitella koko rahan edestä", koska siinä koiran motivaatio ja keskittyminen saattavat kärsiä.

Pennun sosiaalistamista muihin koiriin voidaan harjoitella eri paikassa kuin harjoituspaikassa, voidaan lähteä esim. pentutreeniporukan kanssa yhdessä lenkille, mennä erilaisten tuttujen ja varmojen koirien kanssa lenkille jne., jotta koira tottuisi erilaisiin koiriin ja saisi tarvitsemiaan aikuis- ja pentukontakteja. Pentuaikaan liittyy myös erilaisissa paikoissa vieraileminen yms.

PERUSKOULUTUKSEN TAVOITTEITA

1. Kontakti

- koira ottaa kontaktin ohjaajan myös häiriötilanteissa
- koira istuu sivulla --> ottaa käskystä kontaktin ohjaajaan

2. Seuraaminen

- mukana kulkemisessa kontakti + koira vasemmalla puolella --> harjoitellaan seuraamista
- seuraamista 1 askel eteenpäin
- seuraaminen ja pysäytykset
- käännökset
- häiriöharjoitukset (muut koirat, esineet maassa, "kielletty makupala"...))

3. Luoksetulo

- koira pysyy paikoillaan ja se kutsutaan luokse
- muut koirat häiriönä luoksetulossa
- sivulletulo luoksetulon yhteydessä

4. Paikallaolo

- koira pysyy paikoillaan pitemmän aikaa
- koira pysyy paikoillaan kun lähellä on muita koiria
- tarkkaavaisuus paikallaolossa

5. Istuminen

- seuraamisen yhteydessä
- maasta istumaan nouseminen

6. Maahanmeno

- ilman käsimerkkiä maahanmeno
- maahanmenon nopeus, suora asento
- maahanmeno seuraamisesta

7. Seisominen

- liikkeestä pysähtyminen ilman että koira ottaa askelia eteenpäin
- seisomassa pysyminen

8. Noutaminen

- noutoesineen kantaminen pitemmän matkan
- esineen heitto -> noutaminen
- istuminen noutoesine suussa

9. Hyppy

- koira hyppää hihnassa estettä koskettamatta - ennen hyppyä ja hypyn jälkeen kontakti ohjaajaan
- kutsuhyppy/lähetys

Em. ovat pääpiirteittäin niitä asioita, joita koulutuksessa harjoitellaan. Tottelevaisuuskoulutuksesta enemmän kiinnostuneet voivat jatkaa kilpailevien ryhmässä, jossa harjoitellaan tottelevaisuuskokeissa olevia asioita. Jokaiseen kohtaan löytyy useita eri tapoja, kuinka harjoitella ja myös koulutuksesta saa materiaalia kotiläksyjen harjoittelua varten. Pelkkä hallilla käyminen ei riitä, siellä koulutetaan lähinnä ohjaajia ja kotona suoritetaan varsinainen koiran koulutus. Harjoittelutuokiota tulisi olla useampia joka viikko, kesto n. 5-15 minuuttia harjoituksista riippuen.

KOULUTUKSEN PERUSKÄSITTEITÄ

Positiivinen vahvistaminen eli palkitseminen

Vahvistaminen voi olla joko positiivista tai negatiivista. Negatiivista vahvistaminen on silloin, kun koira tehdessään jonkin asian saa tästä rangaistuksen (esim. koira haukkuu à koiraa heitetään räminätölkillä). Tämän kautta toiminto vähenee, ehkä jopa sammuu kokonaan. Positiivisessa vahvistamisessa koiran tehdessä jonkin asian oikein koiralle annetaan tästä mielihyvää tuottava palkkio (koira istuu à saa ruokaa). Tämä aiheuttaa ko. toiminnan lisääntymistä (koira alkaa ”tarjota” istumista saadakseen palkkion). Opetettaessa koira positiivinen vahvistaminen on tehokkain keino saada koira oppimaan uusi asia. Positiivisen vahvisteen tulee tulla välittömästi koiran tehdessä oikein, jotta koira ymmärtäisi palkitsemisen ja tekemisen välisen yhteyden.

Käskysanat

Käskysanojen tulisi olla melko lyhyitä, normaalista puheesta ja muista käskyistä erottuvia. Käskyä annettaessa tulee puhua normaalisti, ei tarvitse huutaa. Käskyjä annetaan vain yksi, jonka aikana EI elehditä/houkutella koira omilla eleillä/palkkioilla. Tarkoituksena on yleensä opettaa koiralle suullisia käskyjä ja jos käskyä annettaessa samalla puuhastellaan jotain muuta, ei koira ehdi kunnolla kuulla käskyä eikä ehdi miettiä sen tarkoitusta. Käskyn antamisen jälkeen vasta autetaan koira suorittamaan tehtävä (esim. sanotaan maahan, jonka jälkeen näytetään maahanmenon käsimerkki). Ennen käskyttämistä koiran pitää olla "kuulolla" eli kontaktissa ohjaajaan.

Palkitsemistavat

Koiran ohjaajan pitää itse etsiä ja testata koiralleen sopivimmat palkitsemistavat eri tilanteissa. Palkitseminen voidaan jakaa kahteen osaan; sellaiset palkkiot, joista koira luonnostaan pitää ja sellaiset, joista koira on opetettava pitämään. Luonnostaan koirat yleensä pitävät yhdessäolosta, rapsuttelusta, ruuasta, juomasta, liikkumisesta, vapaaksipääsemisestä, leluista jne. Toisia asioita koira ei osaa arvostaa ennen kuin niiden merkitys on koiralle opetettu, esim. kehuminen (koira eivät puhu toisilleenkaan...), erilaiset tehtävät, ehkä rapsuttelut ja joskus leikkiminenkin. Koira palkitessa ei aina ehdi antamaan koiralle makupalaa tai heittämään palloa juuri sillä hetkellä, kun koira tekee oikein, vaan koira saa ne yleensä vasta sen jälkeen, kun se on jo lopettanut halutun asian tekemisen. Sen vuoksi pitää käyttää etenkin suullista kehumista (ja ehkä palkitsemiseleitä, esim. käsien taputus, rapsuttelu) ennen kuin koira palkitaan namilla tai pallolla. Muutoin koira ei ymmärrä, mistä se sai palkkion, koska se oli jo ehtinyt lopettaa oikean asian tekemisen.

Opetuksen alkuvaiheessa koira pitää palkita aluksi AINA ja mahdollisimman oikea-aikaisesti = juuri silloin kun se tekee oikeaa asiaa = kehuaan HETI, kun koira tekee oikein ja sen jälkeen välittömästi annetaan nimi, leikitään lelulla tms.. Myöhemmin palkitsemista satunnaistetaan; välillä tehtävän suorittamista ei noteerata mitenkään, välillä tulevat vain suulliset kehut, välillä konkreettinen palkkio jne. Koiran voi palkita välillä heti, suorituksen alussa, välillä pitemmän ajanjälkeen. Palkitsemistiheys konkreettisilla palkinnoilla voi olla esim. 1-2-4-7-1-1 eli palkkio tulee ensimmäisellä kerralla, sitten vasta kahden suorituksen jälkeen, sitten neljän suorituksen jälkeen, seitsemän suorituksen jälkeen ja sitten koira palkitaan kaksi kertaa heti ensimmäisillä kerroilla. Koira ei näin voi koskaan tietää, milloin se saa palkinnon (ja minkälaisen), jolloin koiralla säilyy into työskennellä (vrt. kerjääminen pöydästä). Välillä koira palkitaan aivan helposta ja tutusta suorituksesta (jotta nämäkin osat pysyisivät reippaina), välillä koiran pitää tehdä kovasti töitä ennen palkinnon saamista. Kaikkia suorituksen osia pitää edes joskus muistaa vahvistaa, varsinkin opetusvaiheessa, jotta koiralle ei jäisi epäselväksi suorituksen oikea suoritustapa.

Harjoittelemine

Harjoittelussa pitää aina muistaa säilyttää vaihtelevuus ja yllätyksellisyys – koira ei saa kyllästyttää harjoittelemalla. Opetusvaiheen jälkeen koiralta pitää uskaltaa alkaa vaatia välillä vaikeampia suorituksia – tällaisen vaativan harjoituksen jälkeen pitää muistaa myös palkita koira hyvin. Vaatiminen tarkoittaa lähinnä sitä, että koira joutuu tekemään tietyn asian joko pidempään tai useampaan kertaan ennen palkkiota. Jos se ei tee oikein, se ei saa palkkiota vaan joutuu yrittämään uudelleen saadakseen palkkion.

Samaa asiaa/liikettä pitää harjoitella eri tavoilla ja eri paikoissa, koska koirat ovat oppimisessaan hyvin paikkasidonnaisia ja niille pitää opettaa esim. että istu –käsky tarkoittaa samaa sekä sisällä keittiössä että jalkakäytävällä. Ihmisen on helppo tällä tavalla yleistää asioita (esim. kun oppii lukemaan, osaa yleensä lukea missä vain), mutta koirat ovat tässä todella huonoja. Siksi ohjaajasta saattaa tuntua, että koira kyllä osaa jonkin asian, kun se tekee sen kotona, mutta ei "kiusallakaan" tee sitä esim. harjoituskentällä, vaikka todellisuudessa koira ei osaa asiaa harjoituskentällä ennen kuin asia kerrataan myös siellä. Harjoitus pitää lopettaa onnistuneeseen suoritukseen, jotta sekä koiralle että ohjaajalle jäisi harjoittelusta mukava mielikuva.

Harjoittelupaikat

Alkuopetus on hyvä suorittaa rauhallisessa ja häiriöttömässä paikassa, jossa ei ole liikaa koiran keskittymiskykyä häiritseviä elementtejä (esim. kotona sisällä, kotipihalla, tutulla kentällä ilman muita koiria). Myöhemmin häiriöitä lisätään ja siirrytään tutuista paikoista vaikeampiin paikkoihin harjoittelemaan. Uuteen paikkaan siirryttäessä tai häiriöitä lisättäessä kannattaa mieluummin aluksi tehdä koiralle liian helppo harjoitus kuin harjoitus, jonka koira juuri ja juuri saattaa osata. Harjoituspaikkoja olisi hyvä olla useampia ja näidenkin erilaisia (sora, asfaltti, nurmikenttä, autoja lähellä, koiria, ihmisiä...). Tällä tavalla taataan se, että koira osaa oikeasti asian eikä vain esim. kotipihalla.

Harjoittelutiheys

Parhaaseen mahdolliseen tulokseen päästäkseen pitäisi harjoitella useamman kerran viikossa. Harjoitusten keston tulee myös vaihdella, muutamasta minuutista lähelle tunnin treeniä (taukoineen!). Harjoittelussa voi keskittyä enemmän esim. viikon ajan yhteen asiaan, jonka jälkeen asian voi jättää hautumaan joksikin ajaksi, kunnes asiaan palataan uudelleen tauon jälkeen. Yleensä tehokkaan ja onnistuneen harjoittelujakson jälkeisen tauon aikana asia todella työstyy koiran mielessä ja harjoittelun alettua uudelleen päästään taas etenemään asiassa. Välillä voi pitää kokonaan tokotaukoja, jonka aikana voi harjoitella esim. maastolajeja ja muuten aktivoi koiraansa.

KOIRAN KUNTOILU JA KUNTO

Pikkupennun ja nuoren koiran kanssa parasta mahdollista ulkoilua on metsässä ja epätasaisella alustalla liikkuminen. Silloin koiran motoriikka kehittyy, sen lihakset vahvistuvat tasaisesti ja koirasta tulee ketterä liikkuja. Pienen pennun lenkkeilyttäminen ei ole suotavaa, matkan sijaan tärkeämpää on se, että koira liikkuu monipuolisessa maastossa ja puuhailee siellä kaikenlaista (esim. ohjaaja menee piiloon, piilottelee koiralle nameja tai leluja) tai juoksentelelee muiden koirien kanssa.

Koiran iän karttuessa sen liikunnantarvekin kasvaa. Nuorta, alle vuoden ikäistä koiraa, ei kannata lenkittää rankasti esim. pyörälenkkien merkeissä, vaan edelleen vapaampi liikkuminen on suotavaa. Uiminen sopii nuorellekin koiralle sekä ohjaajan reipastahtinen kävely ja metsässä leikkiminen, mutta muunlainen kuntoilu ei ole hyväksi vielä kehittyvälle luustolle. Noin vuoden vanhan koiran kanssa voi jo alkaa liikkua tavoitteellisemmin, mutta kuitenkin niin, että asfaltilla juokuttamista ei suositella millekään koiralle. Jotta koiralle saisi hyvän kunnon aikaiseksi, ei pelkkä kävelylenkkien tekeminen tai metsässä vapaana liikkuminen yleensä riitä (ellei koira liiku siellä paljon juosten). Kunnonkohennusta koiralle saa aikaan muutaman kerran viikossa tapahtuvilla vähintään 4-7 km mittaisilla pyörä- tai juoksulenkeillä (tai hiihtäen), jolloin koira joutuu liikkumaan reippaasti ravaten pitkiä aikoja. Lisäksi uittaminen on tehokas kuntoilumuoto (veneestä käsin). Tähän yhdistettynä metsässä reippailu ja laukkaspurttailu saa aikaan hyväkuntoisen ja –lihaksisen koiran.

Noutajat ovat kovin persoja ruualle ja ikävä kyllä kovin moni noutaja on ylipainoinen. Koira on sopivassa kunnossa, kun ylhäältä katsoen erottaa koiran vyötärön.

Ylipainoinen koira (kultsu)

Koira, jolla näkyy vyötärö (labbis)

Koiran mahalinja ei myöskään roiku vaan on joko melkein tasainen tai nouseva. Kun käsiä liu'uttaa koiran kylkiä pitkin, tuntee sormiensa alla vain ohuen rasvakerroksen ja sen alla kylkiluut ilman että niitä joutuu etsimään painelemalla. Ylipaino on erityisen tuhoisaa kasvaville pennuille ja nivelsairaille koirille, joiden luustolle se aiheuttaa ylimääräistä rasitusta, sekä vanhoille koirille. Pentujen ei kuulu olla parin kuukauden iän jälkeen "pennunpyöreitä" vaan niiden tulee olla hoikkia ja kylkiluiden pitää tuntua. Lihava pentu/koira on kömpelö, se ei pysty liikkumaan normaalisti, se väsyä helpommin ja se ei välttämättä kykene tekemään tiettyjä "temppejuja" tai liikkeitä. Lisäksi metsästyskoirana lihava koira ei ole parhaimmillaan, koska mm. kaislikossa räppiminen on hoikalle koirallekin raskasta. Mitään tekosyytä ei ole olemassa sille, että koira on ylipainoinen – jos koira syö liikaa, se lihoo ja tämä on vain omistajasta kiinni. Ns. massa tulee koiralle iän myötä ja kuntoilun avulla, ei koira syöttämällä. Noutajankokoisen (n. 30 kg) koiran on suunniteltu olevan täysikasvuinen 2-3 vuoden iässä tai joskus jopa myöhemminkin, ei alle vuoden vanhana.

Koiran lihomista ei aina huomaa, varsinkaan jos ei harrasta sellaisia lajeja, joissa ylipaino selvästi haittaa koiran liikkumista (esim. metsästys tai agility). Tässä auttaa painon seuraaminen punnitsemalla sekä koiran ympärysmittoja tutkailemalla esim. viikoittain. Jos huomaa oman koiransa olevan muihin samanrotuisiin verrattuna kömpelön tai laiskan, voi terveysseikkojen ohella tarkistaa koiran painotilanteenkin. Lisäksi jos on epävarma voi kysyä neuvoa esim. koulutusohjaajalta, joka voi tarkistaa koiran kuntoa ja painoa.

VINKKEJÄ TOTTELEVAISUUSLIIKKEIDEN OPETTAMISEEN

TAAKSEPALKITSEMINEN

- laita yhdessä koiran kanssa makupala alustalle/lelu koiran taakse
- käänny koiran eteen ja vapauta se taakse esim. käskyllä vapaa, taakse. Odota että koira katsoo sinua ennen kuin vapautat koiran.
- toista muutaman kerran kunnes koira alkaa ymmärtämään käskyn
- laita koira eteesi istumaan ja aseta palkkio koiran taakse. Käske koira maahan ja vapauta taakse heti kun se on mennyt maahan

•

SEURAAMINEN

Makupala (lelu)

- askeleet ja käännökset paikalla makupalan ja käden kanssa ohjaten
- katsekontakti sivulla – "seuraa" – makupala suussa, josta se sylkäistään koiralle
- "seuraa" - puoli askelta askelta seuraamista ja palkkio
- "seuraa" – 1 askel seuraamista ja palkkio jne. pidennetään matkaa
- sivulletulo erikseen

- perusasento: koira sivulla, askel eteenpäin ja samalla ohjataan makupalakädellä koira oikeaan paikkaan istumaan sivulla

Katsekontaktin kautta

- katsekontakti, kun koira on vapaasti ohjaajan edessä (palkkio kädestä)
- katsekontakti sivulla (katso/seuraa)
- katsekontakti liikkuesssa
- katsekontakti liikkuesssa ja palkkio, kun koira vahingossa askeleen ohjaajan sivulla
- pidennetään sivullaoloaikaa ennen palkitsemista
- lisätään käskysana, kun koira on oikeassa paikassa liikuttaessa
- aloita seuraa-käskyn opettaminen opettamalla koira ottamaan kontaktin sinuun seuraa-sanankuullessaan sivulla perusasennossa (seuraa+makupalan sylkäisy/heitto suusta/lelun heitto koiralle).
- kun koira osaa tämän, anna seuraa-käsky ja siirrä vasempaa jalkaasi eteenpäin. Kun koira liikahtaa, palkitse se sylkäisemällä makupala.
- tee edellisiä vaiheita niin kauan kunnes koira hallitsee ne. Sitten voit ottaa askeleen eteenpäin, 2 askelta, 3 jne. Jos koira ei ota kontaktia käskysanan kuullessaan, palaa harjoituksissa taaksepäin.
- harjoittele myös (seinän vieressä) 1 askelta eteenpäin+istahtamista heti sen jälkeen. Käytä apuna kättä+makupalaa/lelua ohjaamassa koiraan suoraan asentoon ja tarpeeksi lähelle (kiinni jalkaasi).

SIVULLETULO

Kiertäen takaa:

- aseta koira eteesi istumaan. Laita makupalat/lelut molempiin käsiisi. Houkuttele koira kiertämään sinut takaa mahd. läheltä jalkoja. Ohjaa koira istumaan sivulle oikeaan asentoon vasenta kättä nostamalla. Samalla ohjaa koira myös tarpeeksi lähelle vasenta jalkaasi (vasen käsi hieman koiran kuonolinjan vasemmalla puolella)

Suoraan edestä:

- aseta koira eteesi istumaan. Laita vasempaan käteen makupala. Siirrä vasenta kättä ja jalkaa samanaikaisesti pitkälle taaksepäin koiraan samalla houkuttellen.
- kun koira on mennyt n. oman mittansa verran taaksepäin, pyöräytä se käden mukana ympäri.
- siirrä vasen kätesi ja jalkasi eteenpäin ja samalla houkuttele koira istumaan oikeaan paikkaan.
- HUOM! muista houkuttella koira tarpeeksi kauaksi taakse, jotta se pääsee kääntymään kunnolla.

PAIKALLA KÄÄNNÖS OIKEAAN

- mene istuvan koiran vierelle/ota koira sivulle perusasentoon
- astu vasemmalla jalalla pitkä askel oikeaan ja houkuttele koira samalla mukaan liikkeeseen vasemmassa kädessä olevan makupalan avulla
- lopeta liike nostamalla vasen käsi ylös, jolloin koira istuu ja palkitse koira (makupala hieman ulkokautta koiran suuhun)
- toista muutaman kerran ja kun koira alkaa tajuamaan liikkeen, liitä tähän käsky "seuraa" ENNEN kuin lähdet liikkeelle (eli "seuraa" ja vasta sitten astut askeleen)
- voit jatkaa askellusta kiepahtamalla kokonaan ympäri oikealle (paikalla täyskäännös oikeaan)
- lyhennä askelta oikeaan vähitellen "normaaliksi". Myöhemmin voit tehdä saman liikkeessä: pari askelta seuraamista ja käännös ja liike seis/jatkat matkaa

PAIKALLA KÄÄNNÖS VASEMPAAN

- ota koira sivulle perusasentoon tai siirry itse istuvan koiran viereen
- ota makupala vasempaan käteen ja käännä sen avulla koiranpäästä vasemmalle. Ota sen jälkeen vasemmalla jalalla pitkä askel koiran edestä vasemmalle. Houkuttele koira mukaan liikkeeseen vasemmassa kädessä olevan makupalan avulla

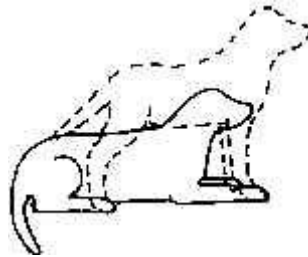
- lopeta liike siirtämällä oikea jalka vasemman viereen ja nostamalla vasen käsi ylös, jolloin koira istahtaa
- liitä seuraa käsky muutaman kerran jälkeen liikkeeseen (huom! Käsky ennen liikettä)
- lyhennä askelta vähitellen, kun koira osaa jo kääntyä hyvin, ei liian aikaisin! Tee lopuksi liike niin lyhyellä askeleella, että koira tekee käännöksen vasempaan paikallaan. Tästä voit jatkaa liikettä pyörähtämällä kokonaan ympäri (paikalla tk vasempaan)
- tee sama liikkeessä parin askeleen seuraamisen jälkeen (käännös ja liike seis)
- HUOM! ÄLÄ väistä koira astuessasi vasemmalle, askeleen tulee mennä suoraan ”koiran päälle” – kun käännät koiran pään pois tieltä, pystyt astumaan suoraan sivulle

KAUKOKÄSKYT

- älä jätä käsimerkkejä ”päälle”
- käytä hyödyksi mm. koiran eteen laitettavaa lankkua, portaita, pöytää tms. jotta koira ei pääse etenemään
- vapauta niin, että palkkio sijoittuu koiran etujalkojen väliin/taaksepäin (eteneminen estyy)
- opeta tekniikat varmoiksi läheltä ennen kuin esim. nousest pystyyn asentoon/menet kauemmaksi

Seiso-maahan-seiso

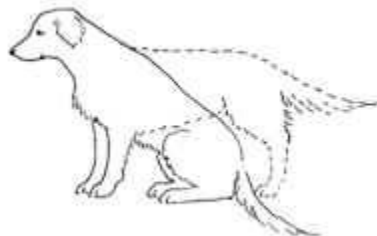
- aseta koira maahan ja houkuttele koira siitä seisomaan ilman että koira liikuttaa yhtäkään tassuaan!
- palkitse ja vapauta heti taaksepäin suuntautuvalla vapautuksella
- aseta koira seisomaan ja ”työnnä” koira siitä maahan esim. makupalan avulla (ole aluksi itse matalana/polvillaan/kyykyssä)

Maasta seisomaan nouseminen.

Istu-seiso-istu

- opeta koira tekemään tämä liikesarja niin, että seiso-istu –vaiheessa koira liikuttaa etujalkoja taaksepäin ja istu-seiso –vaiheessa takajalkoja taaksepäin
- ohjaa koira oikeaan asentoon makupalan/lelun avulla. Seiso-istu- vaiheessa voit laittaa lankun koiran etujalkojen taakse, jolloin koira joutuu liikuttamaan tassuja lankun taakse seisomisessa.
- käytä tässä hyödyksi mm. koiran eteen laitettavaa lankkua, portaita, pöytää tms. jotta koira ei pääse etenemään

Istumasta seisomaan nousu.

Istu-maahan-istu

- tässä koira liikuttaa vain etujalkojaan
- ohjaa koira läheltä makupalan/lelun avulla oikeaan asentoon

- jos koira pyrkii liikuttamaan takapäätään istumaannousussa, laita lankku maahan ja käske koira maahan lankun päälle niin, että koiran kyynärpäät ovat juuri lankun kohdalla. Käske koira istumaan, jolloin koira yleensä siirtää tassunsa taaksepäin (jotta ne eivät joutuisi lankun päälle).

PAIKALLAOLO

(ensin osattava edes istua tai olla maassa (seisomassa))

- aluksi ohjaaja lähellä
- ohjaaja kiertää koira
- ohjaaja käy hieman kauempana
- ohjaaja käy piilossa
- ohjaaja seisoo tattina paikoillaan
- ohjaaja pomppii, hyppii, leikkii pallolla koiran
- lähellä/kauempana koirasta
- aseta koira haluamaasi asentoon. Pidä koira hihnassa!! Astu koiran eteen, kehu+palkitse ja palaa koiran sivulle. Vapauta koira.
- kierrä etukautta koiran toiselle puolelle, kehu+palkitse ja palaa.
- kierrä melkein koiran taakse, kehu+palkitse ja palaa.
- kierrä koiran taakse, kehu+palkitse ja palaa.
- kierrä koko koira, kehu+palkitse.
- voit toistaa käskysanaa varsinkin kun ensimmäisiä kertoja menet koiran toiselle puolelle/taakse, jotta koira ei liikuttaisi tassuakaan.

LIIKKEESTÄ PYSÄHTYMINEN

Käskyt selville koiran ollessa lähellä ilman käsi- tai vartaloapuja

- teknisesti oikea suorittaminen, "painopisteen hallinta"
- palkitsemistavan valinta
- ohjaaja liikkuu käskyn antamisen aikana ja sen jälkeen
- etenemisen estäminen: taaksepalkitseminen, palkkio koiralle saakka, avustaja, hihna, ohjaajan eleet, esteet
- paikallapysyminen

Eteenpäin liikkumisen estäminen

- pidättäminen hihnasta
- käsi eteen
- este edessä
- palkkio takana
- palkkio heitetään taakse/koiralle saakka
- pysähtymisten harjoittelu aluksi koiran ollessa vapaasti edessä/sivulla – ei seuraamassa

LIIKKEESTÄ MAAHANMENO

- seurauta koira pienen pätkän ja käske koira maahan joko ensin itse pysähtyen tai pysähtymättä
- käytä apuna esim. käsimerkkiä, kääntymistä koiran eteen, kyykistymistä tms. (käskysanan jälkeen!), jotta koira menisi suoraan ja nopeasti maahan
- palkitse koira heti kun se on maassa esim. heittämällä makupala koiran suuhun, laittamalla makupala koiran tassujen väliin tms
- harjoittele erikseen maassaoloa, paluuta koiran luo ja istumaan nousua
- Huom! Opetta heti alusta saakka myös pysähtymättä liikkeestä maahanmeno

LIIKKEESTÄ SEISOMAAN JÄÄMINEN

- ”seurauta” koira muutama askel, anna käsky seiso ja varmista että koira pysähtyy (esim. käänny koiran eteen, pysäytä koira hihnalla, käytä kättä esteenä, laita jokin ”törppö” esteeksi...)
- palkitse heti kun koira seisautuu esim. ”työntämällä” makupala sen suuhun, heittämällä lelu koiran taakse, vapauttamalla koira taaksepäin...
- jos koira ehtii istua, olet antanut käskyn epäselvästi tai olet ollut liian hidas palkitsemisessa
- harjoittele myös seisomassa oloa koira hihnassa, käänny koiran eteen, palaa sivulle, kierrä koira ympäri, käy kauempana jne...
- harjoittele erikseen myös sivulla seisomasta istuminen

LIIKKEESTÄ MAAHANMENO/ISTUMINEN/SEISOMINEN

Seurauta koira muutama askel, anna käsky ja

- a) käänny koiran eteen
- b) ota askel eteen ja sitten taaksepäin
- c) jatka matkaasi oikealle kääntyen
- d) jatka matkaasi suoraan sivullepäin

JUOKSUSTA MAAHANMENO/SEISOMAAN JÄÄMINEN

- jotta maksimoisit onnistumisesi kilpailuissa, opeta koira pysähtymään myös juoksusta
- aluksi juokse hitaasti ja rauhallisesti
- varmista, että koira todella pysähtyy oikeaan asentoon (käsimerkki, hihnasta nyppäisy, kääntyminen koiran eteen, taaksepalkitseminen...)
- palkitse koira aluksi heti kun se pysähtyy eli älä jatka matkaa pitkälle
- myöhemmin voit jatkaa matkaa juosten pitemmälle, muista kuitenkin varmistaa että koira ei seuraa mukana/hiippaile/ryömi
- jätä koira nopeammassa juoksussa, jätä koira liikkumalla sivulle jne.L

KUTSUHYPPY

- aseta koira n. 1-2 m päähän hypystä. Mene hypyn toiselle puolelle ylittämällä itse este ja kutsu koira esteen yli (esim. tänne, hyppy). Vapauta koira heti, kun se on hypännyt yli.
- tee kuten edellä, mutta kierrä itse este.
- samoin kuin edellä, mutta ohjaa koira luoksesi kuten luoksetulossa (eteen tai suoraan sivulle)
- voit ottaa kutsuhypyn myös niin, että koiralla on esine suussaan

HYPY – LÄHETTÄMINEN

- mene yhdessä koiran kanssa estettä kohden, anna käsky hyppy ja samalla heitä lelu esteen yli. Jos koira ei välitä leluista, laita ennen hyppeä esteen taakse alusta ja sille makupala, jonne lähetät koiran (käytä avustajaa houkuttelemassa koira).
- lähetä koira perusasennosta n. 2 m päästä esteestä em. tavalla hyppeyn.
- avustaja laittaa palkkion esteen taakse niin että a) koira näkee laitton ja b) koira ei näe laittoa. Lähetä koira hyppeyn.
- laita itse palkkio valmiiksi esteen taakse ja lähetä koira hyppeyn.
- lähetä koira myös kauempaa hyppeyn tai vinosta kulmasta, maasta/seisomasta. Palkitse väliillä heti kun koira irttaa hypulle, väliillä palkkio on piilossa esteen takana.

NOUTAMINEN

(ohjaaja aluksi kyykyssä)

- kapulaan koskeminen
- kapulan pitäminen suussa (ohjaaja käyttää kapulaa koiran suussa – palkkio heti, pitempi aika + palkkio jne.)

- kapulan pitäminen suussa ilman että ohjaaja pitää kapulasta kiinni
- kapulan nostaminen maasta (hoksaamistehtävä)
- kapulan nostaminen ohjaajalle syliin asti (suoraan edestä, hieman sivummalta)
- kapulan kantaminen liikkeessä
- kapulan kantaminen hitaassa käynnissä – laukassa
- pysähtyminen kapula suussa (aluksi niin, että koira ei ehdi istahtaa ja mahd. pudottaa kapulaa)
- pysähtyminen kapula suussa – koira istuu – jatketaan matkaa
- kapulan pitäminen suussa niin, että koira istuu
- koira istuu kapula suussa kauempana ohjaajasta
- ohjaaja siirtyy kapula suussa olevan koiran sivulle/eteen
- koira pyydetään sivulle/eteen kapula suussa
- koira lähellä, kapula asetetaan maahan – kapulan nostaminen ohjaajalle joko sivulle tai eteen
- kutsutaan koira kapula suussa kauempaa luokse
- kutsunouto – kapula hieman sivussa koiran linjasta

NOUTOESINEEN PITÄMINEN

- laita noutoesine koiran suuhun/houkuttele koira ottamaan esine suuhunsa. Voit auttaa koira pitämällä koiran leukaa ylhäällä ja rapsutteleamalla sitä leuasta. Pidä esinettä aluksi vain ½-1 s kerrallaan suussa, käske koira irrottamaan esine ja palkitse.
- pidennä esineen suussapitoaikaa vähitellen. Muista palkita myös suullisilla kehuilla! Lisää käskysana tuo/hae tms. ennen kuin annat esineen koiralle.
- harjoittele pitämistä esim. ennen ruoan antamista: esine suuhun, irti ja syömään.
- yritä saada koira ottamaan esine kädestäsi (ilman että joudut laittamaan sen koiran suuhun). Palkitse aluksi heti pienestäkin yrityksestä.
- harjoittele myös esineen kantamista: anna esine koiralle suuhun vauhdissa ja jatka liikkumista eri suuntiin kiemurrellen, eri nopeuksilla jne. Ota esine välillä koiralta pois, laita maahan ja anna koiran taas ottaa esine suuhunsa.

NOUTOESINEEN KANSSA ISTUMINEN

- kun koira jo osaa kantaa esinettä pudottamatta sitä temponmuutoksissa, voit alkaa harjoittelemaan myös liikkeestä pysähtymistä ts. koira istahtaa esineen kanssa
- tee ensin istahtaminen nopeasti, niin että koira juuri ja juuri istahtaa à vapauta tästä heti ennen kuin kapula tippuu
- vaihtelee paikkoja, missä koira istuu (edessä, sivulla, viistosti...). Käytä ensin käsimerkkiä apuna istumisessa, suullinen käsky voi aikaansaada kapulan tippumisen.
- vähitellen voit ottaa koiran ”vahingossa” sivulle istumaan lyhyeksi ajaksi. Älä ota tässä kapulaa pois koiralta, vaan kehu ja jatka matkaa
- pidennä istumisaikoja, ota kapula välillä pois, palkitse, anna kapula takaisin, jatka matkaa jne. Koira ei saa koskaan ennakoida luovuttamista tiputtamalla kapulan. Jos näin käy, yritä saada koira esim. itse siirtymällä nostamaan kapulan ja tuomaan sen sinulle

NOUTOESINEEN NOSTAMINEN

- laita noutoesine maahan (aluksi neutraalissa ympäristössä). Voit hieman heilutella esinettä, jos koira ei kiinnostu siitä.
- anna noutokäsky ja odota, että koira nostaa esineen sinulle (ole itse esim. kyykyssä esineen lähellä). Älä tuijota koira äläkä ensimmäisenä tarraa esineeseen, vaan kehu koira. Palkitse kuten pitämisharjoituksissa.
- vähitellen nouse itse ylös/laita esine kauemmaksi. Tarkoituksena on saada koira tajuamaan, että nostamalla esineen ja antamalla sen sinulle se saa palkkion (kehu, makupala, leikki, lelu). Jos koira tiputtaa esineen, älä kiellä vaan yritä saada koira uudestaan nostamaan esineen ja ole nopeampi palkitsemisessä.

- harjoittele erilaisilla esineillä, eri paikoissa ja eri matkoilta. Yhdistä vähitellen tähän istuminen oikeaan paikkaan.

KUTSUNOUTO

- jätä koira istumaan n. 10 m päähän. Matkalla koirasta pois päin aseta näyttävästi noutoesine maahan. Kutsu koira ja hieman ennen esinettä anna noutokäsky.
- jos koira ei huomaa esinettä, mene osoittamaan se koiralle ja kehu, kun koira ottaa esineen. Toista harjoitus, näytä noudettavaa esinettä vielä korostetummin ennen sen asettamista maahan.
- voit jättää noudettavan esineen hieman vinoon koirasta, jolloin te muodostatte kolmion.
- voit myös tehdä ohjattua noutoa eli asetat noutoesineen vinosti koiran taakse ja ohjaat koira edestä hakemaan esineen
- lopeta suoritus joskus loppuasentoon, joskus lähde juoksentelemaan koiran kanssa, joskus jatkat seuraamisella jne.

OHJATTU NOUTAMINEN

Makupalalautaset

- seta koira eteesi seisomaan
- vie koiran molemmille sivuille hieman takaviistoon n. 5 m päähän alustat, joista toisen päälle laitat makupalan
- ohjaa koira esim. vasen/oikea ja käsimerkin avulla alustalle (vain toista puolta kerrallaan!)
- jos koira menee väärälle alustalle, älä sano mitään vaan aseta koira takaisin alkupisteeseen ja ohjaa (paremmin) uudelleen
- käytä aluksi hieman liioiteltuja merkkejä, jotta saat koiran varmasti oikeaan suuntaan
- laita alustoja/lelu hieman kauemmaksi ja toista harjoitus
- vaihda makupalan tilalle lelu/noutoesine

Heittomenetelmä

- aseta koira eteesi seisomaan
- heitä pallo tms. viistoon oikealle/vasemmalle koiran taakse ja päästä koira samalla noutamaan. Toista useamman kerran.
- avustaja heittää pallon, kun lähetät koiran noutamaan. Käytä samanlaista kädenliikettä kuin heittäessäsi esineen. Anna samalla käsky (esim. nouda, vasen/oikea).
- vie itse/avustaja vie pallon viistoon koiran taakse, jonka jälkeen lähetät koiran noutamaan esineen
- harjoittele vähitellen pitemmillä etäisyyksillä, kunnes tulet koe-etäisyyksiin.

RUUTUUN LÄHETTÄMINEN

- vie yhdessä koiran kanssa ruutuun makupala alustalle/lelu
- lähetä koira n. 5-10m päästä ruutuun
- mene koiran perässä ruutuun, anna koiralle kädestä makupala/leiki lelulla ja lähtekää sen jälkeen pois ruudusta

Vähitellen

- a) jätät koira odottamaan, kun viet makupalan/lelun
- b) joku toinen vie em. ruutuun
- c) viet jutun salaa koiralta ruutuun
- d) liität ruutuun seiso-käskyn mennessäsi palkitsemaan koiran
- d) ruudussa ei ole palkintoa valmiina, mutta käsket koiran seisomaan ruudussa ja menet palkitsemaan koiran ruutuun
- e) lisäät etäisyyttä lähetyspaikan ja ruudun välille
- f) lähetät koiran ruutuun vinosti

g) harjoittele myös läheltä ruutua koiran ohjaamista

Käske välillä koira ruudussa mennessäsi ruutua kohden eri asentoihin, aluksi läheltä (istu/seiso/maahan) ja palkitse näistä

LUOKSETULO

- harjoittele luoksetulo aluksi niin, että et juokse koira karkuun (eli esim. avustaja vie koiran pois luotasi). Ole passiivinen, kunnes kutsut koiran (yhdellä käskyllä!) ja palkitset kunnolla koiran tullessa luokse. Luoksetulo kannattaa mieluummin opettaa laumavietin kautta kuin saalisvietin kautta.
- harjoittele luoksetuloa eri matkoilta (5-50 m). Harjoittele erilaisissa maastoissa ja paikoissa (menet piiloon, kumpareen taakse/päälle jne.).
- vapauta koira eri kohdissa: juuri kun koira on lähtenyt, keskivaiheilla, lopussa, perusasennon jälkeen. Palkkiona voi olla taaksesi heitetty pallo, ruokakuppi, makupala, karkuunjuoksu jne.
- älä ota aina koira loppuasentoon.

LUOKSETULON PYSÄYTYS MAAHAN

- jätä koira haluamaasi asentoon n. 5-10 m päähän
- kutsu koira (ei samalla käskyllä, jolla kutsut sen luokse ilman pysähtymistä) ja pysäytä se maahan parin metrin päässä sinusta käsi- ja suullisella merkillä. Vapauta heittämällä makupala/lelu sen etutassujen väliin/kuonon kohdalle
- toista edellinen. Sen jälkeen kutsu koira em. käskyllä, mutta älä pysäytä koira, vaan vapauta ja leiki sen kanssa (jotta koira ei alkaisi ennakoimaan pysäytystä).
- vähitellen voit jättää joko käsimerkin tai suullisen käskyn pois, pidentää kutsu- ja pysäytysmatkaa. Muista tehdä ns. läpijuoksua tarpeeksi usein, ettei koiran vauhti hidastu!

LUOKSETULON PYSÄYTYS SEISOMAAN

- jätä koira n. 10-15 m päähän
- kutsu koira (eri käskyllä kuin suorassa luoksetulossa) ja koiran ollessa n. ½ välissä matkaa heitä pallo koiran päähän yli/vapauta koira taakse palkinnolle. Toista muutaman kerran.
- kun koira alkaa ymmärtämään heiton/taaksevapautuksen tulevan
- lisää seisahtumiskäsky ennen heittoa tai
- b) tee ensin "valeheitto" ja vasta sen jälkeen heitä pallo/vapauta taakse
- toista näitä kunnes koira alkaa "ennakoimaan" heittoa. Sen jälkeen voit pitää pienen viiveen ennen kuin heität pallon/vapautat koiran
- muista tehdä läpijuoksua, jotta vauhti ei hidastuisi!
- harjoittele pysäytyksiä vain muutamia päiviä, jotta koira ei alkaisi hidastelemaan luoksetulossa

SIVUTTAISLIIKE

- takapäähän hallintaa!
- laita koira eteesi (takana voi olla jokin este, esim. seinä) ja houkuttele se omalla sivuttaisliikkeelläsi liikkumaan sivuttain joko oikeaan tai vasempaan
- käytä apuna esim. hihnan heiluttelua ja omaa liikettäsi
- palkitsemisessä voit antaa koiralle herkun, ensin suullinen kehu HETI kun koira liikahtaa jaloillaan edes vähän ristiin
- tee samaa molempiin suuntiin, ei liian pitkiä matkoja aluksi. Kun koira jo osaa liikkua sivuttain edessäsi, kokeile samaa koiran ollessa sivullasi. Voit samalla liikkua hieman eteenpäin viistosti